

МОДЕЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИКОНАННЯ ТЕПІНГ-ТЕСТУ ФУТБОЛІСТАМИ РІЗНИХ ІГРОВИХ АМПЛУА

**Любомир ВОВКАНИЧ,
Богдан ВІНОГРАДСЬКИЙ, Сергій КРАСЬ**

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, Україна*

У практиці сучасних досліджень функціональної підготовленості й процесів розвитку втоми в спортсменів різних спеціалізацій використовують тепінг-тест [1]. Індивідуальні характеристики тесту, зокрема отримані за методикою Є. П. Ільїна, дають змогу визначити типологічні особливості нервових процесів. Динаміка змін показників тесту слугує критерієм розвитку втоми спортсменів [2]. Значний науковий і практичний інтерес може становити аналіз особливостей виконання тепінг-тесту, що здійснили спортсмени різних ігрових амплуа. Водночас у сучасній літературі не виявлено опису модельних характеристик тепінг-тесту футболістів високого рівня кваліфікації різних ігрових амплуа.

Дослідження проведено на основі аналізу даних 116 обстежень гравців професійної футбольної команди Прем'єр-ліги України. Середній вік учасників обстеження — $25,05 \pm 0,55$ року, зріст

181,74 ± 0,85 см, вага 75,00 ± 5,27 кг. Гравці були поділені на групи згідно з такими ігровими амплуа: півзахисник (П, n = 5), центральний півзахисник (ПЦ, n = 5), опорний півзахисник (ПО, n = 10), атакуючий півзахисник (П, n = 16), фланговий півзахисник (ПФ, n = 3), воротар (В, n = 12), захисник (З, n = 7), центральний захисник (ЗЦ, n = 21), фланговий захисник (ЗФ, n = 10), нападник (Н, n = 7), центральний нападник (НЦ, n = 12), фланговий нападник (НФ, n = 8). Тепінг-тест, тривалістю 120 с, проведено з використанням програмного пакету Effecton 2006. Дані аналізували з використанням математичних і статистичних функцій Microsoft Excel 2010.

За результатами тепінг-тесту (рис. 1а) встановлено, що найвищими показниками функціональної лабільності (Лаб.), яка пропорційна до максимального темпу виконання тепінг-тесту упродовж перших 10 с, володіють флангові нападники й півзахисники (6,7–7,0 у.о.). Найнижчі показники характерні для воротарів (4,8 у.о.).

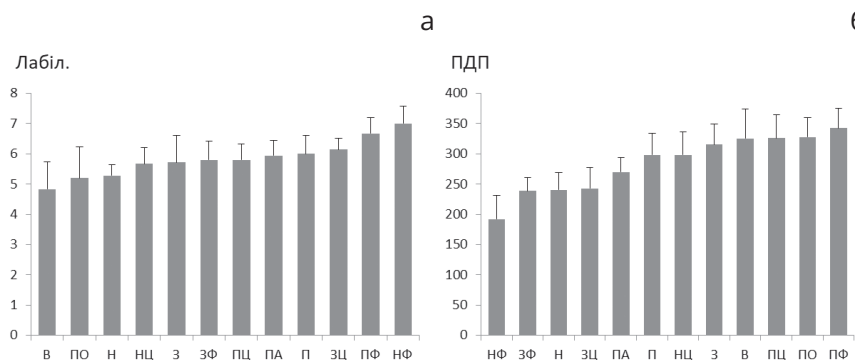

Рис. 1. Показники функціональної лабільності (Лаб., у.о.) й показника динамічної працездатності (ПДП, у.о.) футболістів різних ігрових амплуа

Показник динамічної працездатності (ПДП, рис. 1б), який пропорційний до загальної кількості ударів під час тепінг-тесту та може вказувати на силу нервових процесів, був найнижчим у флангових нападників (192 у.о.). Низькі значення характерні також для флангових і центральних захисників та нападників (238–242 у.о.). Високі показники наявні у флангових, опорних та центральних півзахисників, а також у воротарів (325–342 у.о.).

Дані кореляційного й графічного (рис. 2а) аналізу вказують на тісний зв'язок між показниками Лаб. та ПДП. Установлено, що

коефіцієнт кореляції між цими показниками становив від $-0,58$ до $-0,96$ од. Винятком є опорні захисники ($r = 0,28$) й центральні півзахисники ($r = -0,36$).

Отримані дані дають змогу розділити представників різних ігрових амплуа на кілька груп на основі Лаб. та ПДП (рис. 26). Зокрема, до групи з високим рівнем Лаб. та ПДП належать флангові півзахисники, а до групи з високою лабільністю та низькою динамічною працездатністю — флангові нападники.

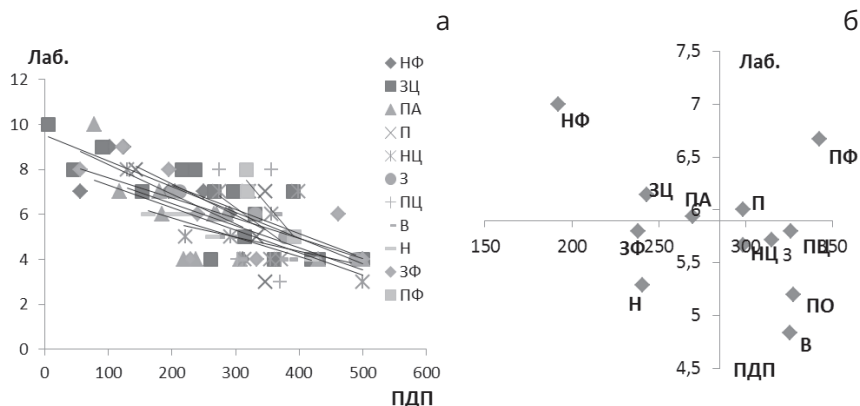

Рис. 2. Залежність показників динамічної працездатності (ПДП) від функціональної лабільності (Лаб.) у футболістів різних амплуа

Низькими величинами Лаб. й високим рівнем ПДП володіють воротарі, трохи вища Лаб. у опорних півзахисників. Низькі величини Лаб. і ПДП характерні для нападників. Для футболістів усіх інших амплуа характерні середні величини Лаб. та ПДП.

Список використаних джерел

1. Вовканич, Л., Дунець-Лесько, А., Пенчук, А., & Качмар, П. (2015). Особливості сенсомоторних реакцій спортсменів різних спортивних спеціалізацій. *Фізична активність, здоров'я і спорт*, 20(2), 17–26.
2. Podrihalo, O., Romanenko, V., Podrigalo, L., Iermakov, S., Olkhovyi, O., Bondar, A., Semyzorova, A., & Galimskyi, V. (2023). Evaluation of the functional state of taekwondo athletes 7-13 years old according to the indicators of the finger-tapping test. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 27(1), 3–9. <https://doi.org/10.15391/sns.v.2023-1.001>